

Hepatitis B i C: Osnovne činjenice

O hepatitisu

Hepatitis, što znači „upala jetre“, često je uzrokovan virusom. Od pet potpuno različitih virusa koji uzrokuju hepatitis (A, B, C, D & E), B i C su jedina dva koja mogu prijeći u kronični oblik uzrokujući dugotrajnu bolest. Hepatitis nazivamo akutnim ako traje kraće, a kroničnim ukoliko traje duže od 6 mjeseci.

Hepatitis B i C zajedno predstavljaju jednu od najvećih prijetnji globalnom zdravstvu, uzrokujući svake godine smrt približno milijun ljudi. Procijenjeno je kako je više od 500 milijuna ljudi širom svijeta trenutno zaraženo s hepatitisom B ili C¹, a svaki treći čovjek je bio izložen jednom ili oba virusa².

Načini prijenosa

Virus hepatitisa B širi se direktnim kontaktom zaraženom krvi kao i većinom tjelesnih tekućina uključujući krv, spermu, znoj, suze i majčino mlijeko. Virus hepatitisa C prenosi se direktnim kontaktom sa zaraženom krvi. Vrlo rijetko se može prenijeti putem ostalih tjelesnih tekućina. Većina osoba zaraženih hepatitisom B ili C nema baš nikakvih simptoma, što ne znači da ne mogu virusom zaraziti druge ljude.

Najčešći putevi zaraze su:

- krv i krvni pripravci koji nisu testirani na viruse
- medicinski ili stomatološki zahvati u zemljama gdje oprema nije adekvatno sterilizirana
- prijenos s majke na dijete tijekom poroda
- spolnim putem (u slučaju hepatitisa B)
- zajednička uporaba opreme za ubrizgavanje droga
- zajednička uporaba slamki i sličnog pribora za ušmrkavanje kokaina (kokain je posebno alkalni i korozivan)
- dijeljenje lamica za brijanje, četkica za zube i ostalih predmeta u kućanstvu
- tetoviranje i piercing ako se izvode nesterilnom opremom.

Hepatitis B

Hepatitis B, uzrokovan virusom hepatitisa B (HBV), najozbiljniji je oblik virusne infekcije hepatitisom¹. Procjenjuje se kako je HBV-om 2 milijarde ljudi zaraženo, a 350 miliona ljudi širom svijeta su nositelji kronične (dugotrajne) infekcije¹. Najučestaliji je u jugoistočnoj Aziji, srednjem i dalekom istoku, južnoj Europi i Africi. Visoko je infektivan, čak 50-100 infektivniji od HIV-a³. Između 500.000 i 700.000¹ ljudi umire svake godine¹ od hepatitisa B, koji je deseti vodeći uzročnik smrtnosti u svijetu⁴.

Akutni i kronični

Hepatitis B je početno akutni ali se može razviti u kroničnu infekciju.

- Akutni (kratkotrajni) hepatitis B može se samostalno brzo izliječiti, bez uzrokovanja dugotrajnog oštećenja jetre, ili može prijeći u kronični oblik ako se ne uspije sam izliječiti. Kod mlađih osoba zaraženih hepatitisom B vrlo je vjerojatnije da će virus preći u kroničnu fazu.
- Kronični (dugotrajni) hepatitis B je trajna infekcija jetre koja se razvije ako se akutna infekcija sama ne izliječi u prvih šest mjeseci. Kod otprilike trećine oboljelih dovodi do ozbiljnih bolesti jetre, što može rezultirati cirozom ili rakom jetre te ranom smrću kod do 25% osoba⁵.

Simptomi hepatitisa B

Nakon ulaska virusa u tijelo simptomi se ne iskazuju u razdoblju od jednog do šest mjeseci; ovo je poznato kao razdoblje inkubacije. U ovom stadiju kod nekih se osoba razviju ozbiljni simptomi, dok ostali imaju tek blage ili nikakve simptome čak i kad bolest uznapreduje u kroničnu fazu. Simptomi kod osoba s akutnim i kroničnim hepatitisom B mogu uključivati probadanje i bol, ekstremni umor, temperaturu, mučninu i žutilo³. Osobe koje nemaju simptoma i dalje mogu prenijeti virus na druge ljude.

Dijagnoza

Hepatitis B se dijagnosticira jednostavnim testom krvi koji otkriva protein virusa poznatiji kao površinski antigen. Daljnji testovi potvrđuju stanje infekcije kao i stupanj upale jetre i oštećenja jetre.

Liječenje hepatitisa B

Većina osoba s akutnim hepatitisom B ne treba liječenje zbog toga što ne razviju dugotrajnu bolest i oštećenje jetre. U slučaju kroniciteta i potrebe za liječenjem, koriste se antivirusni lijekovi kako bi spriječili razmnožavanje virusa i još veća oštećenja jetre. Kod malog broja slučajeva infekcija sama nestane.

Cijepljenje protiv hepatitisa B

Cijepljenje je najbolji način sprečavanja infekcije hepatitisom B. Više od milijardu ljudi širom svijeta je cijepljeno od kada je 1982. razvijeno cjepivo, koje je efikasno je kod otprilike 95% slučajeva³ ako je imunizacija napravljena kod novorođenčadi, djece i adolescenata. Usprkos odličnim podacima, cjepivo za hepatitis B ipak nije dostupno u cijelom svijetu. Do ožujka 2006. godine, 164 zemlje su uključile cjepivo u nacionalni program cijepljenja uključujući većinu zemalja u istočnoj i jugoistočnoj Aziji, Pacifičkim otocima, Australiji, Sjevernoj i Južnoj Americi, zapadnoj Europi i srednjem istoku³. Međutim, mnogo siromašnih zemalja sub-Saharske Afrike i Indijskog potkontinenta ne koristi cjepivo tako da još nije postignut cilj od 90% nacionalne procijepljenosti do 2010. godine, zadan „Globalnom vizijom imunizacije i strategijom 2006 -2015“, te globalno zaostaje u odnosu na razinu rezultata postignutih protiv difterije i tetanusa¹.

Hepatitis C

Hepatitis C je ozbiljna virusna infekcija jetre prouzročena virusom hepatitisa C (HCV). HCV je jedan od najznačajnijih zdravstvenih problema koji utječu na jetru. Procjenjuje se da se kod 170 milijuna osoba razvije kronični oblik bolesti¹, a više od 350 000 ljudi godišnje umre od bolesti jetre povezanih s HCV-om. HCV je prisutan širom svijeta ali se čini kako prevladava u nekim zemljama Afrike, Latinske Amerike te Centralne i jugoistočne Azije⁶, iako su podaci o prevalenciji često ograničeni. Kao i hepatitis B, virus hepatitisa C je poznat kao „tihi ubojica“ i ljudi mogu živjeti s virusom dugi niz godina bez da znaju da su zaraženi te prenositi virus na druge osobe.

Akutni i kronični

Hepatitis C je početno akutni ali se može razviti u kroničnu infekciju.

- Akutni hepatitis C se brzo izliječi sam od sebe bez dugotrajnih oštećenja jetre ili prijeđe u kroničan ukoliko se spontano ne izluči. Kod 15-47%⁷ osoba virus kompletno nestane u akutnoj fazi.
- Kronični hepatitis C je dugotrajna infekcija jetre koja se razvija kod 55-85%⁷ pacijenata koji su imali akutni hepatitis C i može dovesti do ozbiljnije bolesti jetre uključujući cirozu i rak jetre⁷. HCV je vodeći uzrok transplantacije jetre u SAD-u⁸.

Simptomi hepatitisa C

Većina ljudi nema nikakve simptome za vrijeme akutne faze. Kod 20-30% osoba koje razviju simptome, oni su uobičajeno neodređeni i nespecifični⁸. Za osobe kod kojih se razvije kronična bolest, simptomi mogu uključivati umor, depresiju, probleme s kratkotrajnom memorijom, promjene raspoloženja, glavobolje, bol u abdomenu i simptome slične gripi. Ipak, ljudi mogu živjeti s virusom dugi niz godina bez saznanja da su inficirani.

Liječenje hepatitisa C

Liječenje kroničnog hepatitisa C se kontinuirano poboljšava što se tiče efikasnosti i trenutno se može izliječiti više od polovice onih koji se liječe⁹. Liječenje obično traje od šest do dvanaest mjeseci.

Cijepljenje

Za razliku od hepatitisa B, ne postoji cjepivo protiv hepatitisa C.

Dodatne informacije

U koliko želite više informacija, pogledajte www.hepatos.hr ili www.worldhepatitisalliance.org

¹ World Health Organization. Viral hepatitis: Report by the Secretariat. http://apps.who.int/qa/ebwha/pdf_files/EB126/B126_15-en.pdf (accessed March 30, 2010)

² World Health Organization. Facts and figures. http://www.euro.who.int/hepatitis/facts/20090123_1 (accessed March 30, 2010)

³ World Health Organization. Hepatitis B Fact Sheet. <http://www.who.int/mediacentre/factsheets/fs204/en/> (accessed March 30, 2010)

⁴ Lavanchy, D. Hepatitis B virus epidemiology, disease burden, treatment, and current and emerging prevention and control measures. *J Viral Hepat* 2004; 11(2):97-107

⁵ Centers for Disease Control and Prevention. Medical Management of Chronic Hepatitis B and Chronic Hepatitis C. IDU HIV Prevention. http://www.cdc.gov/idu/hepatitis/manage_chronic_hep_b-c.pdf (accessed March 30, 2010)

⁶ World Health Organization. Initiative for Vaccine Research. http://www.who.int/vaccine_research/diseases/viral_cancers/en/index2.html (accessed March 30 2010)

⁷ Ghany MG et al. Diagnosis, Management, and Treatment of Hepatitis C: An Update. *Hepatology*, Vol. 49, No. 4, 2009.

⁸ Clinical Centers for Disease Control and Prevention. Hepatitis C FAQs for Health Professionals. <http://www.cdc.gov/hepatitis/HCV/HCVfaq.htm> (accessed on March 30, 2010)

⁹ NHS Choices Hepatitis C Awareness. Treatment for hepatitis C. <http://www.nhs.uk/Conditions/Hepatitis-C/Pages/Treatment.aspx> (accessed March 30, 2010)